

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogrske dežele za vsako leto 25 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za eden mesec 2 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vse leto 24 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K, za eden mesec 2 K. Kdor hodi sam po pošti, velja za celo leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 5 K 50 h, za eden mesec 1 K 90 h. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poštnina. — Na naročbo brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Za ostanila plačuje se od peterostopne peti-vrste po 12 h, če se ostanilo enkrat tiska, po 10 h, če se dvakrat, in po 8 h, če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izvolijo frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnštvo je na Kongresnem trgu št. 12. — Upravnštvo naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, ostanila t. j. administrativne stvari. — Vhod v uredništvo je iz Vogrove ulice št. 2, vhod v upravnštvo pa s Kongresnega trga št. 12.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

Nimamo srca.

Ni dolgo tega, kar smo bili primorani zopet enkrat izpregovoriti o tisti klerikalni gospodarski organizaciji, ki se je po kratkem obstanku začela tako žalostno podirati in se je izkazala kot prava nesreča za Kranjsko deželo.

Ta klerikalna organizacija, ki je ali uničila ali vsaj znatno oškodila mnogo narodnih eksistenc, koristila pa nikomurni, je požrla že lep del narodnega premoženja. Od vsega začetka smo mi zastopali mnenje, da združništvo, kakor so je ustvarili klerikalci, ne more uspevati, ne le zato, ker je bilo ustvarjeno kot bojna organizacija, kotsredstvo za politične namene, marveč ker naše gospodarske razmere niso za to ugodne in ker naš narod še ni zrel za to.

Kako resnični in utemeljeni so bili naši ugovori, to se vidi sedaj. Kaj so vse storili klerikalci, da bi to svojo organizacijo obvarovali, a vse je bilo zaman. Polom sledi polomu, danes se podere to društvo in likvidira, jutri gre zopet kaka druga zadruga v konkurz, naslednji dan se zopet obsodijo živu te nesrečne organizacije, ali pa brezvestni spekulantje. Tako gre že dije časa, tako pojde tudi naprej, dokler ne pride velika katastrofa.

Klerikalci pravijo, da bodo s svojimi konzumi pomagali kmetu, in »Slovenec« nam je očitil, da nimamo srca za slovenskega kmeta, niti smisla za naprave, ki bi kmeta rešile pred propadom, pred poginom, vse to, ker smo nasprotniki konsumov.

Take fraze so zelo poceni, ne imponirajo pa nikomur. Mi smo nasprotniki konsumov prav zato, ker so kmetu na škodo, ker tirajo kmeta v pogubo in v pogin. Mi pobijamo to nesrečno organizacijo, ker je obče škodljiva.

Kmet je že itak revež. Dobro letine so redke, pridejki nimajo cene, davki so z ozirom na njegove pišle dohodke veliki, ujme so vsakoletni

pojavi, in obresti, ki jih mora plačevati kmet od svojih dolgov, so tolike, da si ne more pomagati. V 37 letih so v naši državi intabulirani dolgovi od 2500 milijonov kron narasli na 8805 milijonov in v zadnjih letih se množe ti dolgovi kar za 300 milijonov kron.

Položaj kmeta je torej obupen. Kmet krvavi iz sto in sto ran — klerikalci pa ga hočejo rešiti s kamiličnim čajem, s konsumi, s tem, da mu prodajajo kavo, sladkor in šnops! Tudi ko bi klerikalci res bili imeli namen, kmetu s konsumi pomagati, bi bil ta poskus vzpričo naših razmer samo smešen, ker s konsumi se kmetu tudi pri najboljši volji ne da pomagati. Sicer pa klerikalci sploh niso imeli tega namena, nego so hoteli s svojim združništvom spraviti kmeta v gospodarsko in politično odvisnost od svoje stranke in koristiti nekaterim posamičnikom, ki špekulirajo s katoličanstvom.

Naša prorokovanja, da je klerikalna organizacija izgubljena, so se obistnila, tako, da hujše ni mogoče. Ta organizacija leži na smrtni postelji, in tisti, katerim je bila namenjena, jo preklinjajo.

Položaj za klerikalno stranko je neugoden. Povsod poka, pomoči pa ni od nikjer pričakovati. V tej grozni stiski so klerikalci skovali imeniten načrt, ki dela vso čast njihovi premetenosti.

Slovenske zadruge morajo imeti središče. To je potrebno vsled novega zakona o reviziji gospodarskih in pridobitnih združenj. Ta zakon je sedaj zadnje upanje klerikalcev. Sprožili so misel, naj postane »Gosp. zveza«, tista »Gospodarska zveza«, ki je dobila po žilindri, po njenih Peleih in Seliščarjih tako žalosten renomé — središče vsega slovenskega združništva.

Okolnosti so temu projektu nekam ugodne. Središče slovenskega združništva mora vseskozi biti v Ljubljani, torej menijo klerikalci, je najbolje, če se »Gospodarska zveza« kot najpopolnejša zadruga zveza na Slovenskem v to določi. In da

bi laglje pridobili ljudi za ta načrt, ubirajo najmilejše strune, da je zveza solidna, da je poštena, da je storila vse, da se odpravi vsak nered, da je zveza sama delala na to, da se odpravi vsaka hiba in nerednost pri zadrugah in kar je še več takih lepih reči.

To pa so vse prazne fraze in se pravi nagib temu poskusu, postaviti »Gospodarsko zvezo« na čelo vsemu slovenskemu združništvu, ves drug.

Klerikalci bi bili hipoma rešeni vseh skrbi in težav, ki jim jih delajo njihove zadruge, če bi pridobili za svojo »Gospodarsko zvezo« tudi tista društva, ki ne pripadajo klerikalni organizaciji. Potem bi morala ta večina jako dobro vspevajoča društva ncsiti s klerikalnimi zadrugami, ki ničesar nimajo riziko za propadajoče konsume, bi morala prispevati k pokritju škode, bi nosila moralno odgovornost solidarno z vsemi drugimi zadrugami in bi morda še sama prišla v nesrečo.

Klerikalci so napravili lep načrt, ali kdor ni slep, kdor zna misliti, tisti ve, da je to past, v katero naj se vlove dobrostoječe zadruge in naj rešijo klerikalno organizacijo sicer neizogibne katastrofe.

Za to nesrečno organizacijo pa mi res nimamo srca, kajti prepričani smo, da je toliko koristnejše za kmeta in za vso deželo, čim prej ta organizacija pogine. Kolikor hitrejši propade, toliko manjša bo občna škoda. Mi pa nismo poklicani, zmanjšati klerikalcem to škodo in prevzeti kako odgovornost. Kar so si skuhal, naj tudi sami poklepljejo.

Želeti je in mogoče je tudi, da se glede združništva doseže pаметen kompromis, ali za storjene grehe morajo klerikalci sami delati pokoro. Združništvo je bilo takorekoč glavni predmet, okrog katerega se je v zadnjih letih sukal politični boj med našo stranko in med klerikalci, da v tem oziru sijajno zmagujemo, to kažejo neštevilni polomi klerikalnih naprav in da nam je končna zmaga zagotovljena, če tudi utegne boj tra-

jati še nekaj časa, je gotovo. Ljubo in prijetno nam ni bilo nikdar, da je politični boj zadobil gospodarski značaj in če se potom kakega porazumljenja temu konec naredi, nam bo prav. Ali tako, kakor misli »Slovenec« se to ne do-seže.

Körberjeve želje.

Ministrski predsednik se rad poslužuje »Pester Lloyd«, kadar hoče cislitvanskim strankam kaj povedati. Tudi sedaj je tako storil. V »Pester Lloyd« naznanja Čehom, da se ga ne odkrižajo drugače, kakor če opus e obstrukcijo, če se pridružijo tistim strankam, ki hočejo v parlamentu delati in če omogočijo rešitev nagodbe itd. »Pester Lloyd« pravi: če odstopi Körber sedaj, še ni s tem saniran parlamentarni položaj. Parlamentarno ministrstvo ni možno, dokler se ne dobi modus vivendi med Čehi in med Nemci, in zato mora toliko časa ostati uradniško ministrstvo na krmilu. Ko bi Čehi delali skupno z Nemci, da se spravi nagodba pod streho, bi laglje dosegli svoje kulturno narodne aspiracije, kakor pa z obstrukcijo. Ministrski predsednik poje dobro — toda na te limanice Čehi ne bodo sedli.

Derschatta.

»Gazeta Narodowa« trdi, da hoče Körber justični portfelj izročiti vodji nemških nacionalcev dr. Derschatti in da bo to prvi korak k premembi uradniškega ministrstva v parlamentarno ministrstvo. Stvar ni verjetna, ker še ni nikakega pogoja za to, da se Körberjeva vlada premeni v parlamentarno ministrstvo, kajti predno se to zgodi, bi se moral Körber vendar porazumeti s Čehi in pa s Poljaki, ki so ga tudi že do grla siti. Derschatta bi mogel v sedanjih razmerah postati minister le če bi hotel Körber združenim Nemcem dati po sebnega zastopnika v ministrstvu. Da bi Körber z imenovanjem dr. Derschatte izzval najsrdečiji odpor Ju-

goslovanov, to itak ve in mu tega ni treba šele praviti.

Zveza balkanskih držav.

Razni znaki kažejo, da so začeli v Belgradu spoznavati solidarnost slovanskih interesov na Balkanu in da hočejo poskusiti temu primerno ustvariti sredstva za varstvo teh interesov. Zatrjuje se, da je srbski vojni minister Kraljević, oziraje se na težki položaj Bolgarske v slučaju vojne s Turčijo — kateri položaj izvira zlasti iz tega, da Bolgarska ne more postaviti na bojišče take armade kakor Turčija — dal v Sofiji zaupno vprašati, kaj bi odgovorila Bolgarska, če bi ji Srbija ponudila vojno konvencijo. Taka vojna konvencija med Srbijo in med Bolgarsko bi pomenila prvi korak za ustanovitev zveze balkanskih držav in bi bila seveda največjega pomena za nadaljnji razvoj balkanskih razmer.

Bolgarska in Turčija.

V nekem razgovoru se je izrazil bolgarski ministrski predsednik Petrov, da je prepričan, da ni več nobene nevarnosti za vojsko, kakor tudi, da se bosta Turčija in Bolgarija v kratkem popolnoma sporazumeli. Največje zasluge za to pa imata Rusija in Avstro Ogrska. Poslanikom teh velesil se je posrečilo Turčijo popolnoma prepričati o mirnih namelih Bolgarske. Sultan je baje obljubil tako dalekosežne in nepričakovane odredbe glede upornih Bolgarov, da je že v tem dana krepka podlaga v mirno sporazumljenje. Položaj v Makedoniji pa je še nadalje zelo tužen, vendar vstaja le ponehava, dasi se obljubljene reforme še niso uvedle.

Agitacija makedonskih odborov v Bolgariji se je znatno zmanjšala, to pa vsled posredovanja vlade, ki je vodje celega gibanja pozvala, da naj počakajo izvedbo reform. Obče pa vlada prepričanje, da bi upor v Makedoniji ponehal takoj, čim bi se uvedlo le nekaj obljubljenih reform.

LISTEK.

Josip Manes.

(O priliki njegove izlozbe.)

Češka umetnost, ki je zdaj tako krasno cvetela, da zavzema častno mesto tudi že pred vso kulturno Evropo, ta umetnost ni od danes in i ona je vzrasla in se razvijala v dolgem procesu, kakor vse na svetu.

Že leta 1709. so prosili praški slikarji tedanjega cesarja Josipa I., da bi jim otvoril lastno umetniško šolo, ali njihova želja se je obistnila šele skoro za celo stoletje pozneje. Leta 1796. so ustanovili v Pragi, večina češki aristokratje, »društvo patriotičnih prijateljev umetnosti«. To društvo je, osobito po prizadevanju grofa Frančiška Sternberga sestavilo javno galerijo, ki je imela že kmalu v početku preko 700 slik in pozneje leta 1802. se je tudi otvorila končno slikarska šola, ki se je nazvala s ponosnim imenom akademija. Na čelu šole je stal Bergler celih 29 let, čegar delovanje pa je bilo brez vpliva

in koristi za češko umetnost. Bil je plitek šablonist, lesen, neizrazen in vezan formalist brez vsake karakteristične črte. Njegov naslednik je bil samo še medlejši odsev njegovih nazorov. Za njim pa je prišel Vaclav Manes, stric Josipa Manesa.

Oče te umetniške družine je bil češki mlinar, ki se je preselil v Prago in dal oba svoja sina, Vaclava in Antona učiti se slikarstva. Vaclav Manes je bil historičen slikar in je postal za kratek čas direktor praške akademije. Njegov brat, Anton, oče Josipa Manesa, je deloval dolgo let na tem umetniškem institutu, kakor profesor krajinarskega slikarstva. Njegov žanr so bile idilične pokrajine s precej realističnim nadehom. Imel je tri otroke, Amalijo, Josipa in Gvidona. Vsi so imeli talent za slikarstvo.

Gvidon je bil najmlajši, lep, živahen deček, ki je že z desetim letom prišel na akademijo, ali umrl še mlad, komaj devetnajst let star. Jako interesantna in simpatična osebnost je bila sestra Josipa Manesa, Amalija. Imela je veliko veselja in nadarjenost za figurarno slikarstvo, ali takrat ni

bilo misliti, da bi se bila učila po živih modelih v akademiji in oče je sploh menil, da ženi ne pristojajo historični in figuralni motivi. Odgojil jo je za svojo posebno naslednico, krajinarko. Pozneje je bila privatna učiteljica za risanje in slikanje in je s svojimi akvarelnimi in oljnatimi krajinami vzdrževala ne le sebe, ampak v težkih dobah podpirala vso družino, osobito pa Josipa, ko je bil le-ta proč iz doma v Monakovem. Sploh je Josipa jako ljubila in se je živo zanimala za njegov napredek. Ko je izvedela, da v Monakovem ne dela mnogo, mu je enkrat pisala: »Veruj mi, da sem nad tem tako nesrečna, da mi postaja življenje težkim bremenom, kajti ti si mi bil dozdaj vse, moj ponos, in ti veš, da bi mi napravila tvoja sreča večjo radost, nego moja lastna«.

Josip Manes je bil rojen 12. maja 1820. Vzgoja njegova je bila nemška, zakaj takrat ni bilo čeških šol, ni bilo niti čeških šolskih knjig in občevalni jezik inteligence je bil nemški. Meščani sploh so še dolgo pred osem-inštiridesim letom, govorili čisto

enostavno »oba svoja materina jezika«.

Na narodnostno Manesovo zavest, je imel prvi vpliv grof Friderik Silva Tarouca. Učil se je pri njegovemu očetu slikarstva, pozneje pa je postal duhovnik; ali ohranil je svoje ljubezen in naklonjenost k slikarski umetnosti in je postal Josipu Manesu ne le dober prijatelj, ampak tudi pospeševatelj. Mati njegova je bila hči onega grofa Sternberga, ki si je bil svoj čas pridobil tolikih zaslug za ustanovitev javne galerije in slikarske akademije. Grof Silva Tarouca je bil zaveden Čeh in na njegovi graščini na Moravskem se je mladi Manes pač prvokrat seznanil s češkimi narodnimi velikani.

V tistih letih je bil duša umetniškega življenja v Pragi grof Frančišek Thun. V jeseni leta 1840. je začel prirejati v svojih salonih vsako soboto mnogoštevilno obiskovane večerne sestanke, na katerih so se shajali učenjaki, osobito pa umetniki, z visoko aristokracijo. Ali ne samo priznani starejši slikarji in profesorji, ampak tudi mladi akademiki so za-

hajali tja. V živahnih debatah je mlado in staro razpravljalo o slikarstvu, o literaturi in o vseh novih pojavih na polju lepih umetnosti. Vsa umetniška podjetja one dobe so vznikla na Thunovih sobotnih sestankih, a grof sam je bil eden najgorečnejših, oče mnogih idej, ki so prinesle pozneje lepega sadu. Brez njegove vednosti se ni zgodilo ničesar in s tedanjim direktorjem akademije Rubenom je kraljeval nad celim tedanjim praškim umetniškim gibanjem. Preskrboval je denar za vsakoletne umetniške izlozbe, iskal je naročnike, kupce in mecene med svojimi bogatimi stanovskimi tovariši za mlade, napredujoče slikarje.

Josip Manes se je bil takrat temu krogu odtujil in osobito Rubnu ni mogel odpustiti, da je oškodoval pozicijo njegovega očeta. Ko mu je oče leta 1843. umrl, odšel je Manes v Monakov. In tam se je le naglo razvil v pravega, velikega umetnika, tam je postal iz indiferentnega človeka zaveden Čeh. Prebudila se je tam ljubezen do lastnega rodu v njemu, k rodnemu jeziku, k domačim češkim

General Petrov, ki je še nedavno rožljajal s sabljo, je postal, kakor se vidi, naenkrat zelo miroljuben in spravljiv.

Francoski radikalci in novi papež.

Francosko časopisje ne zanima sedaj toliko pokojni papež, kakor oseba bodočega vladarja katoliške cerkve. Kdo bo zasedel izpraznjeni prostor svete stolice? Kako bo nastopil Leonov naslednik napram različnim državam in vladam? Bode-li nadaljeval politiko svojega prednika, zlasti pa kako stališče bo zavzel napram kulturnemu boju na Francoskem? To so vprašanja, ki se na dolgo in široko razpravljajo po vseh francoskih časopisih, in najčesče še po takih, ki so znani kot cerkvi sovražni. Radikalna »Aurore«, glasilo »moža bodočnosti« Clemenceaua, si želi bojevitega papeža, celota, moža srednjeveškega mišljenja in nestrpnega do skrajnosti, ki bi razpor med francosko vlado in med kongregacijami še bolj raznetil ter s tem pripomogel, da bi prišlo končno do odpovedi konkordata. »Bifrontalna« politika Leona XIII. je vlade takorekto uspavala, da niso dovoljno nasprotovale rimskim pretenzijam, kar bi se predrugačilo, ako bo zasedel mesto pokojnega papeža ne drugi Leon XIII., ampak nov Pij IX., kar bi bilo ne samo v interesu Francije, ampak cele Evrope. Tako »Aurore« in »slično vsi časniki, ki zastopajo enako smer.

Iz teh izjavanj se vidi, da se francoski radikalci nekako boje, da bi prišel na papežovo stolico mož, ki bi nadaljeval Leonovo politiko, ki je na Francoskem težila za tem, da se po možnosti sporazumi z vsako vlado — na vsak način. Ta bojazen sicer tako močne republikanske stranke se bi lahko smatrala kot znak slabosti ali kot nedostojanje potrebnega samozaupanja.

To bi pa vsekakor ne bilo na mestu, zakaj baš radikalci imajo takšno zaslobo v narodu in razpolagajo s tako vsestransko izobraženimi, energičnimi in delavnimi močmi, da se jim pač ni bati, da bi jim mogel znatno škodovati papež, ki bi bil še bolj premeten diplomat in spreten politik, kakor je bil Leon XIII.

Politične vesti.

— Finančni minister Böhm-Bawerk se je povrnil včeraj na Dunaj, od koder se bo napotil v kratkem v Budimpešto. Glede dneva odpotovanja se vrše posvetovanja v avstrijskem finančnem ministertvu.

— Avstrijski trgovinski minister pl. Call je imel včeraj daljši razgovor z ogrskim trgovinskim ministrom Langom. Posvetovanja bodo najbrž trajala več dni.

— Razmere v Srbiji. Pri včerajšnjih volitvah v Priditarici prišlo je do spopada med radikalci in libe-

ralci, pri katerem je bilo 12 oseb ubitih in več ranjenih.

— Zapuščina kralja Aleksandra še ni urejena. Kraljica Natalija je izjavila, da ne pripoznava sedanjih razmer v Belgradu in da se ne more pogajati z morilci.

— Bolgarski knez Ferdinand se je peljal včeraj s posebnim vlakom skozi Belgrad in Dunaj v grad Ebenthal. Srbski listi trdijo, da je Ferdinand zato odpotoval, ker so prišli na sled neki proti njemu naperjeni vojaški zaroti.

— Zdravje turškega sultana. Nasproti poročilu »Berliner Tagblatt« se javlja iz turških uradnih krogov, da se sultan zelo dobro počuti.

— Ustanek v Macedoniji. V macedonskih krogih se trdi, da so sklenili vodje macedonskega komiteja na Bolgarskem in načelniki notranje organizacije v Macedoniji pri neki seji v Sreocu, da za sedaj ne bodo skupno podpirali ustanka, dokler se notranja organizacija ne odloči pričeti zadnji obupni boj, v slučaju, da bi se ne izvršile reforme do jeseni. Sicer pa želijo, da bi Bolgarija ne posegla v boj, ker bi s tem prišlo v nevarnost zadnje in edino zavetje.

Dopisi.

Iz Velike Loke. Po naključbi dobil sem »Slovenca« z dne 16. t. m. v roke. Zelo ostro prijemlje dopisnik, govoreč o »Velikem požaru na Čatežu« občinski zastop na Veliki Loki in apeluje na deželni odbor, če temu ne bo prišlo na misel, da se za vas Čatež napravi prepotrebni vodovod. (Ko bi bil dopisnik molčal, bi bil pač bolje storil. Gospod dopisnik, poznamo se dobro! S tem dopisom ste dali klobučo čateškemu klerikalcem, ne liberalcem, klobučo, ki so zaslužili; deželni odbor pa po krivici napadate. V odgovor gospodu dopisniku naj navedemo samo gola dejstva, ki ostanejo neovrgljiva. Evo dokazov! Ali ni bivši gospod učitelj Pogačnik Čatežanom napovedoval, da jih strezni šele nesreča. Se ni li on trudil, da vam preskrbi vodovod še za časa, ko je deželni odbor imel v to svrhu nevezane roke? Metali ste mu v tem oziru polena pod noge, kolikor ste jih le dobili zamogli. Ali ni imenovan gospod učitelj že toliko na svoje stroške dosegel, da je deželni odbor poslal hidrotehniko na Čatež? A kaj ste storili vi? Naščuvani po fanatičnem duhovniku ste z izjemo treh gospodarjev odločno protestirali proti napravi prepotrebne vodovoda. Vprašajte se sedaj, kdo bi imel moralno odgovornost, ko bi bila, ali bi še cela vas, broječa nad 40 hiš, številko, pogorela? Ko bi ne bili takrat tako nagajali, davno bi že imeli vodovod! Kdo pa je bil prvi svetovalec g. župnega upravitelja? Ali ne Kotar, ki je tudi vodil glavno akcijo o zatožbi proti nepo-

zabnemu, nenadomestljivemu gospodu župniku K. Hoferju? Tudi sedanj g. župnik bo v kratkem času dobičkaželjen mož — sedaj so še v njegovi milosti — poglajal iz župnišča. Ali ni Kotar prvi svetovalec volikološke občine in s tem podžupan polobčine Čatež? Kaj se torej bučujete nad velikološkim županom?! Vsa imate s klerikalci in čateškimi odborniki v edino pri sejah. Hvala Bogu, da bo Čatež le malo časa zaziban v spanje. Glejte! V dveh letih je trikrat gorelo! Vodovoda niste hoteli vi, pač ima z znatno podporo deželnega odbora, kranjske hranilnice in »Slavije« napravljen vodnjak gostilničar Ubančič s sosesestnico šola, vodnjak, ki bi napolnjen zadostoval omejit po-žar za silo. Če so vam pa »mačkice« strohnile, ni čuda, zakaj pa jih niste že toliko let pregledali? Sedaj zvonite po toči, a je prepozno, zvonili pa boste še o neki drugi imenitni stvari po toči, a bode tudi prepozno. Predlagam vam pa vendar v občo korist sledeče: »Oba ključarja za romarsko cerkev dobita na leto 200 kron. Za vsako leto izvolita naj se dva ključarja za cerkevna Zaplazu, ki se zavežeta zastoj to službo eno leto opravljati. Ker je 40 hišnih gospodarjev, pridejo šele v 20. letih vsi na vrsto. Vsako leto prihranjenih 200 kron znaša 4000 kron brez obresti, ali z obrestmi vred 6000 kron. Najmite posojilo 4000 kron: amortizujete z 200 kron na leto in prevzemite vsa kopanja sami, in napravili stesni vodovod brez truda in denarja. Pustite pa Velikoločane in slavni deželni odbor pri miru. **Geslo zdaj vse vasi Čatež naj bode: »Proč s ključarji za denar, vse za čast božjo in naš vodovod! Velikoločan.**

S Trebelnega. Nam dohajajo trije dnevniki: »Slovenski Narod«, »Slovenec« in »Neues Wiener Journal«. Naravno, da v taki zakotni hribovski vasi, kakršno je Trebelno, nestrpno pričakujemo novin, posebno o važnih dogodkih. A prigradi se čestokrat, da nam uprav o takih prilikah zavažajo liste in dobimo potem šele drugi dan po dve številki hkrati. Tako n. pr. smo danes — 22. julija — bili zelo radovedni zaradi papeževe smrti na najnovejšo številko »Slovenskega Naroda« in »Slovenca«. A zopet sta oba lista izostala, menda sta bila »zavozena«, ali ka-li?! Kdor ima take neurednosti na vesti, naj se poboljša, drugače bi morali se pritožiti na c. k. pošto ravnateljstvo, pa bodi si krivec že Peter ali Pavel!

Katoliški uzori.

(Dalje.)

Julijska revolucija je bila za klerikalizem prava katastrofa, ali odsko-

dovan je bil za to nesrečo v Belgiji. Tam so prav klerikalci Lamennaisovi somišljeniki, kakor Feliks de Mérode, Potter in drugi podpirali revolucijo, ki je potem ustvarila parlamentarno Belgijo. Ustava, ki jo je dobila Belgija, je dala cerkvi popolno svobodo, pridržala je državi le eno pravico — plačevati duhovščino. Kaj zato, če je poljska revolucija ponesrečila, kaj zato če je podlegel usurpator dom Mignel Portugalski. — Klerikalizem je imel v Belgiji novo torišče in v Belgiji se je rodil tudi novi program, kako naj zadobi rimski klerikalizem gospodstvo nad narodi.

Ustvaril je ta program zopet Lamennais. Ta bistroumni mož je bil spoznal, da so časi absolutizma minili, da so absolutne monarhije postale nemogoče in da noben posamezen človek ne bo več dolgo vladal kake države. In hitro je Lamennais našel, da za more absolutno gospodstvo kraljev nadomestiti samo absolutno gospodstvo cerkve a pot do tega smotra je tudi našel: cerkev mora narode dobiti na svojo stran, in z narodovo močjo vladati države, kar je le mogoče, če postanejo narodi sami gospodarji v svojih državah.

Lamennaisova parola je zdaj bila »Dieu et liberté« (Bog in svoboda.) To svoje geslo je postavil na čelu novemu listu »L'Avenir«, ki ga je začel izdajati z nekaterimi prijatelji in v katerem je zahteval popolno ločitev države in cerkve. Cerkev naj se odpove vsem državnim podporam, država pa mora iz principa svobode dovoliti popolno versko prostost, popolno tiskovno svobodo, svobodo združevanja in splošno volilno pravico. Kakor se vidi, se je Lamennais polastil poglavitnih zahtev liberalne demokracije in je svoj novi program sam imenoval »kristijanski liberalizem«. Novi ta program je našel obilo vnetih pristavev. Seveda ni nihče vprašal, kako je mogoče s takega stališča priznavati papežovo nezmotljivost in veljavnost bulle »Unam sanctam«.

Lamennaisov kristijanski liberalizem ni ugajal ne francoskim škofom, niti jezuitom »L'Avenir« je moral že l. 1831. prenehati in l. 1832. je papež Gregor XVI. obsodil Lamennaisove nauke in nazore.

Toda Lamennais se ni udal nego naskočil papeža samega. Izdal je knjigo »Paroles d'un croyant«, v kateri oznanja — komunizem.

Toda ideje, ki jih je Lamennais dotle oznanjal, kakor je pisal Montalembert l. 1862. »še dvajset let vsak danji kruh katoliške apologetike.« Veuillot, najuplivijsi francoski žurnalist tiste dobe, je priznal, da je učene Lamennaisov in tudi Lacordaire se je držal glavnih misli Lamennaisovih, dasi je sicer javno obsodil njegove nauke, Lacordaire je zahteval, da se odpravi volitev škofov in prizna papežu pravico, škofo imenovati po svoji volji, dalje je zahteval, da se ne sme cerkev čisto nič vtiikati v premoženjske zadeve cerkve, zahteval popolno učno svobodo in popolno svobodo za vse re-dove — ker je smatral to za zanesljiva sredstva, spraviti Francijo popolnoma pod papeško oblast in zagotoviti papeštvu neomejeno gospodstvo. Volitve leta 1846 so pokazale, koliko pristavev se je pridobila ta stranka, ki je na svojo zastavo zapisala obnovev političnega papeštva.

Tacih javnih bojov glede cerkvenih vprašanj seveda ni bilo v Nemčiji. Tam je imela katoliška cerkev svoje zakonito urejeno stališče in duhovščina ni imela vzrokov za pritožbe. Državne in cerkvene oblastni je so delovale roko v

roki. Ko so na pr. l. 1826. duhovniki v Šleziji poskusili odpraviti poljske pridige in jih nadomestiti z nemškimi, jim je škof to prepovedal ter jim naložil primerne kazni. Vlada je razveljavila škofovo sodbu, ob enem pa je prepovedala uvedbo nemških propovedi na mesto poljskih. To je pač dokaz soglasja mej posvetno in duhovsko oblastjo. Edino oporno vpravičenje je bilo, če se smejo otroci iz mešanih zakonov protestantsko vzgojiti. In to vprašanje je bil prvi povod, da se je začelo na Nemškem klerikalno gibanje.

Papež Pij VIII. je bil l. 1830 izdal breve, s katerim je določil, da se sme mešan zakon samo tedaj cerkveno blagosloviti, če duhovnik ve, da se bodo iz tega zakona rojeni otroci katoliški vzgojili.

Kolonjski nadškof grof Spiegel je bil jako tolerantan mož, ki je hotel na vsak način ohraniti konfesionalni mir v Nemčiji. Zato je njemu podrejene škofo podučil, da je papežev breve razumeti tako, da je dovoljeno cerkveno blagoslovljenje mešanih zakonov, če nevesta le ni v naprej izjavila, da bodoči otroci ne bodo katoličani, to se pravi: cerkveno blagoslovljenje naj se dovoli, če nevesta le ničesar ne obljubi. Duhovščina ob Reni, ki se je bila že deloma navzela Lamennaisovih nazorov, s tem ni bila zadovoljna, a ko je bil baron Droste-Vishering imenovan kolonjskim nadškofom, je nastal upor.

Nadškof Droste je bil prvi nemški klerikalec 19. veka. Že l. 1817 je obelodanil spis, v katerem je odločno zagovarjal nauk, da mora biti država cerkvi podložna in kot nadškof je razgal teološki konvikt na vseučilišču v Bonnu, ker so profesorji predavali v duhu liberalnega katolicizma.

Od vsega začetka se je kazalo, da misli Droste brez obzirov na veljavne zakone in starodavne navade, ne meneč se za vlado, zgolj in edino po cerkvenih principih delati. Prouzročil je glede mešanih zakonov, da je Rim zavrgel prejšnjega nadškofa Spiegla tolmačenje papeževih brevev in se na noben način ni hotel podvreči vladni nadškofiji se tudi ni hotel odpovedati. Vlada je dala upornega nadškofa dne 20. novembra 1837 aretovati in odgnati v trdnjavo Minden. Zdjaj se je začel šele prvi boj. Katoliška duhovščina je ljudstvo ščuvala na žive in na mrtve, papež je posegel v boj z alokucijo, ki je bila pravi škandal in poslanika Bunsena ni hotel sprejeti, dasi je prišel kot posredovalec. Tudi drugi škofo se začeli boj in so določili, da se mešani zakoni ne smejo blagosloviti, če nevesta ne obljubi, da bodo otroci katoliško vzgojeni. Ko je pruska vlada radi tega zaprla poznanskega nadškofa, so se vsi škofo zavzeli zanj, so stopili na njegovo stališče in papež je z novo alokucijo napovedal najskrajnejši boj.

Naslednik Friderika pruski kralj Friderik Viljem IV. ki je bil dasi protestant vendar goreč prijatelj katoliške cerkve, je kapituliral. Pruska se je odpovedala vsakemu uplivu na katoliško duhovščino, prepustila cerkvi izključno odločitev v vseh teoloških zadevah, jej dala vso oblast glede poučevanja veronauka na državnih šolah, jej prepustila vso oblast nad semenišči in se popolnoma udala tudi glede mešanih zakonov, da v naučenem ministertvu je bil ustanovljen poseben oddelek za katoliške zadeve — v šoli se je reklo »za nadzorstvo protestantske Pruske po katoliških uradnikih.«

Država je bila poražena. Ta boj je rodil kompaktno klerikalno stranko, stoječo na stališču političnega papeštva, kakršne prej ni bilo v Nemčiji.

(Dalje prih.)

Dnevne vesti.

V Ljubljani. 24. julija.

— **Osebnost.** Evidenčni elev v Rozzu, g. Henrik Hrovatin, je imenovan evidenčnim geometrom v Logatecu.

— **Častniki proti županu Hribarju.** Vsi tisti častniki, ki so se vdeležili zadnje glaslovnosti nemškega »Turnvereina« vložili so proti našemu županu tožbo radi žaljenja časti. Čutijo se žaljene vsled tega, ker je župan v mestni seji baje izjavil, da so se pri slavnosti navzoči častniki pasivno zadržali. Gospodje so vložili svojo tožbo prav kasno, tako rekoč v zadnjih dneh tožbinega roka. Iz tega sklepamo, da se je tožba vložila na višji ukaz vojaških oblastni. Mi se v celo zadevo danes še ne spuščamo, dasi smo prepričani, da se bode g. župan vedel vspešno braniti. Splošna pripomnja pa nam bodi vendar dovoljena! Razburjeni duhovi so se po Ljubljani polagoma zopet pomirili, in vsestransko je žetleti, da se stalno pomirijo. Sedaj pa nastopi vojaštvo, in posledica temu bode, da se cela zadeva v vseh svo-

ljudem. Tujina ga je naučila razloček plemena, razloček rodu in mu odprla oči za ono karakteristično slovansko, kar je spalo dotlej v njegovi duši. Ko se je čez tri leta vračal v Prago, zastavil se je prej še daljši čas na Moravskem in ogrskem Slovaškem. In one njegove akvarele in kolorirane risbe Hanakov in Slovakinj mora človek videti, potem šele se uveri o veliki njegovi ljubezni, s katero jih je slikal. Vsak detalj na onih lepih nošnjah je preštudiral in da bi celotni utis zaradi prevestne in prepe-dantične izvedbe ne trpel, nariše detalje, ki ga zanimajo, še kam na rob. In s svinčnikom si zaznamuje vse posebnosti teh krojev, ali so iz svile ali iz navadnih tkanin; kje je našel te tipe; da, imena od vsakega tega svojih Slovakov in Moravanov si je napisal poleg. In potem je on pravi kažipot, uzor in učitelj Aleša. Te pri-proste ilustracije k narodnim pesmim, te je risal pred njim že Manes, samo še malo neokretno in ne dovelj iz-razovito. Sploh vidi vsak, kdor pozna današnjo češko umetnost, in je upo-znal zdaj Manesova dela, kaj je po-menil on za češko umetnost in kako

mного so se vsi od njega naučili.

Njegov fini, nežni kolorit vas mnogokrat naravnost preseneti. Pa da je on že trideset let mrtev?! se vprašate, ko pogledujete njegove moj-strske skice, osobito študije akta in kolorirane risbe od katerih nekatere se lahko s častjo primerjajo k bri-lantnimi risarijami današnjega Šwa-bynskega.

Manes je še danes mlad. Kako sveže je vse to, kar je ostalo po njem! Človek pride v razstavo z namenom, da si z pieteto pregleda slike umetnika, ki je bil pred tride-setimi, štiridesimi leti cvet svoje dobe, ali začudi se, zakaj te slike so, kakor od danes. Zastavljate se pred portreti, osobito ženskimi, ki so tako mojstrski v bojah in v celi kompoziciji. Osobito ono fino žensko polt, ki je tako težek problem si-likarju, je dosegel z vsemi njenimi čari. Nič trdega, neživega, vse kar trepeti na platnu, diše, kakor živo. In kako čudovito je znal povdariti plemenske posebnosti, češkost, teh ljudi. V obeh, okrog ust, v nezna-tnih malenkostih, v malih diskretnih črtah, podaja vso individualno ka-

rakterizacijo obrazov. Posebno žen-ske riše s skrbno nego, z udivlje-njem umetnika za fini kolorit kože, plemenite, nežne linije obraza in vso skladno harmonijo telesa.

V njegovih ilustracijah h Kra-ljedvorskem rokopisu prevladavajo dekorativni vplivi. Ornamenti so bo-gati, bujni, risani s lahkoto. Figu-ralni del je skoro malo teatralen.

Ljubeznjivi so njegovi mnogo-številni akvareli otrok, ki jih vpo-rablja alegorično za razne ljubke in smešne skupine. Riše jih gole, v opravih odraslih ljudi, ali z vso ono sladko, komično neokretnostjo petletnih pičulinov. Tako smešno in graciozno so okrogli in debeli, pr-srčni in dražestni v svojih ljubez-njivih allurah, da se človeku ne da proč od njih.

Načrti slik za Karlinsko cerkev sv. Cirila in Metoda so dostojni, polni povznečnosti in resnobe.

Interesantno je, kako vesten je bil Manes v svojih delih. Idejo je hotel imeti naslikano tako, kakor jo je videl v svoji duši. »Šiviljo« je na primer naslikal trikrat, vselej z ma-limi premenami v dispoziciji in v

bojah. Izvanredna je okrogla tabla za veliko uro na praškem magistratu V okroglih lunetah je na zlatem polju naslikano dvanaest mesecev leta, v originalnih scenah in z oso-bito krasnimi bojami.

Biser razstave je mala slika »v letu«. Srce vam zadrhti nad skladno lepoto teh barv. To je bil blagoslov-ljen umetnik, ki je v svetem, od-branem trenutku naslikal to divno harmonijo krasote za človeške oči. Zlato žitno polje, zadaj v zeleni dalji grad, na nebu preteči, hudaurni oblaki, a spredaj, pred žitom, sedita na travi, po kateri je razsejano ne-kaj drobnih, poljskih rož, dva zaljubljenca pod velikim rdečim solnčnikom, na katerem trepeta od-sev poslednjega solnčnega žarka. Ta rdeči solnčnik, zlato žito, temni oblaki, vse te boje so se zliile v umetniško skladje od čudovite kras-ote. Človek je ginjen nad to sliko, tako je krasna.

Takega umetnika so imeli Čehi pred tridesetimi leti! Umrl je leta 1871. ali nepriznan, razočaran, ka-kor je to osoda tolikih velikih umet-nikov... X.

Rim 24. julija. Naval občinstva na cerkev sv. Petra je tudi danes jako velik, toda tujcev je prišlo jako malo.

Borzna poročila. Ljubljanska

„Kreditna banka“ v Ljubljani.

Uradni kurzi dunaj. borze 24. julija 1903.

[Saloobsebnost papirja.]

Dinar	Beago
100/40	100/60
100/35	100/55
100/30	100/50
121/—	121/20
99/35	99/55
120/60	120/80
99/75	100/75
100/—	100/—
101/10	102/—
99/60	100/10
99/60	100/05
101/—	101/75
106/45	107/45
101/—	102/—
100/50	101/—
100/—	100/80
100/—	101/—
100/—	101/—
98/50	99/75
99/50	99/75
304/—	305/50
100/60	101/30

Srečke od leta 1854	166	170
1860/1	184	186/60
1864	247	251
1868	156	157/50
1872	286	290
1876	276	280
1880	258	261/50
1884	87	89
1888	122/25	123/25
1892	18/85	19/85
1896	430	436
1900	83	87
1904	80	83/50
1908	72	75/50
1912	54	55/50
1916	26/50	27/0
1920	66	70
1924	78	82
1928	450	456

Basilika	18/85	19/85
Kreditne	430	436
Inomoške	83	87
Krakovske	80	83/50
Ljubljanske	72	75/50
Avstr. rud. križa	54	55/50
Ogr.	26/50	27/0
Rudolfove	66	70
Salcburške	78	82
Dunajske kom.	450	456

Debnice	83	84
Južne železnice	670/25	671/25
Državne železnice	1588	1598
Avstro-ogr. bančne del.	663/50	664/50
Avstr. kreditne banke	733/25	734/25
Ogrske	251	252
Zivnostenske	630	640
Premogokop v Mostu (Brux)	367/50	368/50
Alpinske montan	1630	1640
Praške želez. ind. dr.	461	462
Rima-Murányi	375	379
Trboveljske prem. družbe	347	349
Avstr. orožne tov. družbe	149	150
Češke sladkorne družbe		

Valute	11/35	11/38
C. kr. cekin	19/06	19/06
20 franki	23/48	23/54
20 marke	23/92	24
Sovereigns	117/35	117/55
Marke	95/20	95/40
Laški bankovci	253	253/50
Rubli		

Žitne cene v Budimpešti.
dne 24. julija 1903.

Termin	za 50 kg	K	7/24
Fšerica za oktober	50	7	748
1. maj 1904	50	6	620
oktober	50	6	629
1. julij	50	6	625
avgust	50	5	503
1. maj 1904	50	5	534
oktober	50	5	534

2 1/2, vinarjev višje.

4 vina s „Tempel-vrelcem“!

Slasten, rezen okus!
Vzbujajo zmerne delovanje srca
in viša slast.

Zahtevajte povsod rogaški „Tempel-vrelec“.

ključno in zdravniško priporočeno, se je kot izvrstnega skazal pri scalični kisli diatezi, scaličnem grušču in sipl (Harn-Gries a. Sand) pri obstinskih in mehurnih bolečinah, protini, revmatizmu, želodčnih in črevesnih boleznih.

Ureja pretvor. Povspešuje gonjo na vodo. Posebno dober okus. Dobiva se po vseh lekarnah in trgovinah z mineralnimi vodami eventualno pri (1454-9)

razpošiljalnici mineralnih voda v Francovih varih.

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 306'2. Srednji arčni tlak 756'0 mm.

Juli	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura v °C	Vetrovi	Nebo
23.	9. zv.	732.8	18.4	sl. jug	jasno
24.	7. zv.	731.1	15.4	sl. jvzh.	oblačno
	2. pop.	730.5	20.2	brezvetr.	oblačno

Srednja včerajšnja temperatura 19.1, normale: 19.9. Mokrina v 24 urah: 0.0 mm.

Risar

ki je v konstrukcijah strojev iznajden (Maschinen-Zeichner) in si želi postranskega zaslužka, se sprejme z jako dobro plačo. Tudi tak risar, kateri je slučajno brez kondicije, se sprejme. Naslov pove upravištvu „Slov. Naroda“.

(1883-3)

Angeljnovi milo Marzeljsko (belo) milo.

(972-32)

Tehnik višjega letnika

poučuje v počitnicah srednješolce ali pa pripravlja za prostovoljski izpit (posebno iz matematike)
Naslov pove upravištvu „Slov. Naroda“.

(1915-1)

Gostilna

na dobrem kraju v mestu
se odda. (1898-2)
Kje? pove upravištvu „Sl. Nar.“.

Sprejme se

krepak deček

iz počtene hiše, kateri ima veselje do trgovine, kot trgovski vajenec v trgovino mešanega blaga in deželnih pridelkov. (1906-2)
Ponudbe na M. Sbil, Mokronog.

(1919)

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

Restavracija južni kolodvor

na vrtu.

V soboto, 25. julija t. l.

na čast fnicam

KONCERT

popolne vojaške godbe.

Začetek ob 8. uri. Vstopnina 40 vin.

Točl se:

vino Grincinger in Hercog-

berger ter Reininghausovo

pivo in plzensko pivo iz me-

ščanske pivovarne.

K obilnemu obisku vabi vljudo

Josip Schrey

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

restavratér.

sta najbolj koristni štedilni mili
za hišno rabo!

Dobivate ju po špecerijskih prodajalnicah.

Tovarna mila
Pavel Seemann

Ljubljana.

domač učitelj

želi vstopiti pri kaki boljši rodbini absolviran realec.

Naslov pove upravištvu „Sl. N.“.

Iščem dobro vpeljano

gostilno

v Ljubljani.

Kdo? pove upravištvu Sl. Nar.“.

Na splošno zahtevanje!

Zadnji teden!

V Latermanovem drevoredu!

Svetovnoznani

francoski cirkus

s poniji, psi in opicami.

Zaradi udobnosti

vsak dan 3 predstave

in sicer prva ob pol 5., druga ob 6.

in tretja ob pol 8. uri.

Nov program.

Samo izvanredne in originalne predstave!!

Nad 100 živali!

Polovične cene!

K obilnemu obisku vabi najvljudnejše

ravnateljstvo.

(1900-3)

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.

ravnateljstvo.